

Za zadovoljevanje večine skupnostnih potreb narodu zadostuje lastna državna oblast. Za zadovoljevanje nekaterih širših potreb, ki niso kulturno specifične, stopajo narodi v medsebojno pogodbeno povezavo, v smislu katere nastajajo skupne večnarodne zveze in ustanove, katerih pristojnosti, sestava in poslovanje se razvijajo v pogodbeno določenih okvirih.

Ciril A. Žebot

slovenska DRŽAVA

FOR A FREE SLOVENIA

Novejši družbeni in politični razvoj v Jugoslaviji se giblje v smeri naraščajočega pritiska za uveljavljanje izvršne suverenosti republik. Pritisk v tej smeri je zaradi izrazitih kulturnih posebnosti ter kričnega gospodarskega izkoriščanja in zaposlavljanja posebno močan in vztrajen v Sloveniji. Ta razvoj narekuje tudi Slovencem v svetu, da podprejo novo slovensko državno in demokratično uveljavljanje.

Ciril A. Žebot

LETNIK XXVII — VOLUME XXVII Junij 1976 Published monthly by: Slovenian National Federation, of Canada, 646 Euclid Ave. Toronto, Ont. Canada. Stevilka 6 — Number 6

ZRNO V ZEMLJO POLOŽENO...

Maj-junij 1945.... Dasiravno je že minilo nad 30 let, dogodki, ki so se bliskovito odvijali takrat doma in na Vetrinjskem polju kar ne morejo iz spomina. Živi so, kakor da se danes vrstijo.

Nad slovensko zemljo je vžela s pomočjo "zaveznikov" krvavoredeča zvezda. Dasi je bila slovenska protikomunistična vojska povsod zmagovita, toliko premoči, katero so dali Sovjeti slovenskim razbojnikom se ni mogla braniti. Zmagovalci so se umaknili na Koroško, zibelko slovenstva in z njim nad deset tisoč zavednih protikomunističnih Slovencev, Vetrinjsko polje, ki je prej zelenelo, da kmalu požene sad, je bilo v nekaj urah potepano. Tu, pod milim nebom je taborila slovenska protikomunistična vojska, jedro slovenske vojske v bodoči slovenski državi, tako smo upali in civilno prebivalstvo.

Pogum ni spahne upanje je rastlo. Upanje v "zaveznike". In potem je prišlo tisto strašno, česar nihče ni pričakoval. Angličani, ki so se bahali s svojo demokracijo, so pričeli vračati slovensko vojsko. Z lažjo: "poslali vas bomo v Italijo, kjer tabori jugoslovanska vojska". Pa so jih na Podrožci izročali partizanom in takrat se je pričel strašni križev pot.

Oropani vsega, pretepani od lastnih ljudi, katere je nahajškal rdeči Satah, so šli skozi razna taborišča na morišča. Brez obsodbe, čeprav se danes lažejo, da so bili rednim potom obsojeni. Kljub temu, da ti naši fantje in možje, učenci, ki so izšli iz Jegličeve šole in šole dr. Korošca niso obupali. Vedeli so, kaj jih čaka. Usmiljenja od živali v človeku niso mogli pričakovati.

Odprli so se množični grobovi. Teharje, Kočevski prepadi in kdo ve kod vse so legli k večnemu počitku ti pričevalci za Resnico. Noč in dan so regljale strojnice, da so ljudje v okolici noreli od strahu. Mnogi so bili živi ali pol živi pokopani in zasuti. Nad njih grobovi je komunistična svojat uganjala svoje orgije. "Zver pijana krvi", je zapisal msgr. Matija Škerbec. Nihče ne sme na te grobove, da bi vsaj za Vernih duš dan prižgal drobno svečico ali položil skromno poljsko rožico. Edija Kočbeka je ob 30 letnici pokolja le zapelka vest in izpovedal je, kar je slišal. To je edina komunistična priča, katera je povedala resnico. Vsi drugi rdeči oblastniki molče. Se sence mrtvih borec se bojijo...

V Knjigi vseh knjig Svetem pismu stoji: "Če zrno ne pade v zemljo, da ne zgine, ne obrodi sadu". Tako kleno zrne je 1. 1945 padlo v slovensko zemljo, da tam zgine in ob času obrodi stoteran sad. Sad zvestega pričevanja in žive vere v lepšo bodočnost slovenstva. Ideali, katere so ti pričevalci odnesli seboj, so bili ideali nadškofa Jegliča, škofa Rožmana, orlovske organizacije. In ti ideali so večni in ne bodo nikdar propadli. Komunistična tiranija se bo enkrat zrušila in takrat bodo ti ideali, za katere so ti pričevalci dali življenja zaželeli v vsej lepoti in obrodili stoteran sad.

Mi ne jokamo več, dasi smo; to je pač človeško. Z trdno vero, ki gore premika upamo v lepšo bodočnost Slovenije in slovenskega naroda. Saj ti naši možje in fantje prosijo za trpečo Slovenijo. Enkrat se

Višarsko slovenstvo Lamberta Ehrlicha

26. maja letos je izteklo 34 let, odkar so naročeni morilci partijske VOS-e pred Cirilovim domom v Ljubljani zahrbtno ustrelili Lamberta Ehrlicha, starodavne slovenske družine v Kanalski dolini, doktorja dveh univerz, Insubruške in Oksfordske prvega slovenskega znanstvenika etnologa, tajnika in zgodovinarja slovenske delegacije na pariški mirovni konferenci po prvi svetovni vojni, rednega profesorja ljubljanske univerze, skrbnika osamljenih slovenskih manjšin v Italiji in Avstriji, podpomika in duhovnega oblikovalca predvojnih rodov slovenskih študentov, zasnovatelja in glasnika "višarskega slovenstva" kot povzetja neuresničenih slovenskih narodno-političnih teženj. Ob teh izrednih dosežkih in naporih je Lambert Ehrlich bil predvsem dejanski kristjan, zgleden duhovnik in plemenit človek, ki je svojo osebo dobrotnost poleg tolikih drugih izpričal tudi Borisu Kidriču, ki je pozneje odločil Ehrlichovo smrt.

† DR. LAMBERT EHRLICH
UNIVERSITY PROFESSOR

Med prvimi v Ehrlichovem krogu slovenskih študentov v Ljubljani je bil Jože Peterlin, ki je marca letos nenadno umrl v Trstu. Posmrtna tržaška MLADINA, ki jo je Jože ustanovil, in vodil, opisuje Peterlinovo povojno prenovitveno snovanje med slovensko manjšino v Italiji. Jože je svoje posebne talente, oplojene in poglobljene v predvojni Ehrlichovi šoli, po vojni zrelo usmeril v novo življensko delo med primorskimi Slovenci, prosto vseh drugotnih vezi, matičnih ali emigracijskih, preteklih ali nastajajočih. Tako je Jože Peterlin v zamejski diaspori izpričal širino Ehrlichovega višarstva. Pokojnega Jožeta Peterlina smo se posebej spomnili pri velikonočni maši v Slovenski kapeli v ameriškem Narodnem svetišču v Washingtonu.

V nedeljo 23. maja smo v isti kapeli počastili spomin Lamberta Ehrlicha s to-le slovensko molitvijo:

Naj bi Lambert Ehrlich s svojo priprošnjo pomagal, da bodo Slovencem prihranjene še hujše preizkušnje, ki jim grozijo iz negotovosti brižnje prihodnosti.

Ciril Žebot,
eden preživelih predvojnih slovenskih študentov iz kroga Lamberta Ehrlicha

SOLIDARNOST S SLOVENCIM NA KOROŠKEM

Na pomladanski konferenci Zveze avstrijskih katoliških mož v prosvetnem domu Nevaldegg na Dunaju so sprejeli soglasno naslednjo resolucijo: "Slovenska narodna skupnost ima kot manjšina ne le pravico do popolne enakopravnosti z nemško jezikovno večino, temveč tudi do posebne zaščite s strani vseh drugih avstrijskih državljanov. Odnos do manjšine je znamenje zrelosti stopnje vsake demokracije, Avstrijska zveza katoliških mož se boji, da bo na podlagi sklenjenih ukrepov za preštevane 'posebnega značaja' velik del članov slovenske narodnostne skupine izključen od uporabe po avstrijski državni pogodbi zapisanih pravic. Se več, možno je, da bo zaradi tega prišlo do novih nemirov in sovražnosti med južnokoroškim prebivalstvom. Avstrijska zveza katoliških mož poziva odgovorne politike, pa tudi vse druge ljudi in ustanove, ki imajo glede tega kaj vpliva, naj se z vsi močjo vavzamejo za razumevanje med obema narodnostnima skupno-

stima, ker samo zakoni ne morejo nikoli odpraviti družbenega razlikovanja, zapostavljanja in naraščajoče osamelosti slovenske narodnostne skupine. Avstrijska Zveza katoliških mož hkrati izraža svoje razumevanje in naklonjenost za hrvatsko narodnostno skupnost na Gradiščanskem".

SLOVENSKO SLOVSTVO V ENCIKLOPEDIJI SVETOVNE KNJIZEVNOSTI

Slovensko slovstvo je vključeno v Lexicon der Weltliteratur, ki ga je izdal Alfred Kroeber v Stuttgartu (Nemčija). Slovenske slovstvenike je predstavil Nikola R. Pribič (Florida State Univ.). Zbral je 32 predstavnikov začeti s Trubarjem in Dalmatinom do sodobnih avtorjev.

Ivan Cankar v angleščini

Za stoletnico rojstva Ivana Cankarja (rojen 5. maja 1876) je zbral prof. Rado L. Lenček seznam prevodov Cankarjevih del v angleščini. Seznam je objavljen v 6. (spomladanski) številki Newsletter Društva za slovenske študije. Seznam vsebuje 40 naslovov. Od teh je bilo 35 tiskanih, 5 pa jih je še vedno v rokopisu (eno med njimi je prevod Pohujšanja v dolini šentflorjanski, ki so ga igrali v Clevelandu 1. 1934).

Eden izmed duhovnikov, ki so delovali med vojno med Slovenci v mariborski škofiji in so proti volji nacistov vzdrževali slovenščino v bogoslužju, Frane Neumann, sedaj župnik Nestelbachu blizu Gradca, je bil imenovan za papeškega kaplana z naslovom monsignorja.

Avstrijski kulturni tednik Die Furche je objavil v svoji 18. številki 1. maja 1976 oceno Leva Detela, ki poroča o simpoziju gradiščanskih Hrvatov na dunajskem vseučilišču z referati v hrvaščini in nemščini: Symposium Croaticon, die burgenlaendischen Kroaten. Zbornik je uredil Franz Palkovits. Kot skupno delo zgodovinskega muzeja v Zagrebu in deželnega muzeja Burgenlanda je izšla tudi zgodovina burgenlandskih Hrvatov od 16. stoletja do danes — Die burgenlaendischen Kroaten vom 16. Jahrhundert bis heute.

Kot pripravo za dosedaj največjo konferenco pod okriljem Zedinjenih narodov — Habitat od 31. maja do 11. junija 1976 v Vancouverju — je napisala svetovno znana ekonomistka Barbara Ward (Lady Jackson) knjigo "The of Man"-človekov dom. Konferenca bo razpravljala o problemu, kako zagotoviti v mestih naprednemu človeštvu dostojno stanovanje. Poleg Barbare Ward bodo govorili na konferenci še drugi znani katoličani — mati Tereza iz Calcutte in Ivan Illich. Kanadsko delegacijo verskih skupin, ki bo štela 20 delegatov, vodi Bernard Daly.

Winnipeg bo letos gostil večnarodnostni gledališki festival. 6. izbranih skupin bo predvajalo vsako noč razen nedelje v Manitoba Theatre Center, od 12. do 31. julija. Prvi festival je bil 1. 1974 v Ottawi, drugi pa lani v Quebecu.

Po švedskih statistikah predstavljajo priseljenci iz Jugoslavije drugo največjo skupino priseljenec na Švedskem 10.1% — po številu 40.500. Večjo skupino predstavljajo Finci (183.000 ali 45.7% vseh priseljenec).

V Ukvah v Kanalski dolini, kjer je v župniji nad 70% Slovencev, je uvedel župnik Gorjup pošolski pouk slovenščine za otroke v prostorih osnovne šole, kjer sta poučevala on in prof. Salvatore Venosi iz Nabrežine. Toda že po tretji uri pouka je prišla prepoved, da ne smejo porabljati šolskih prostorov. Župnik je prestavil šolo v cerkev.

(po Družini, XXV, št. 11)

SPREJEM PREZVIŠENEGA ŠKOFA G. LOJZETA AMROŽIČA MED SLOVENCIM

Slovenska mladina v narodnih nošah, s slovenskim "pušcem" in nasmejanih lic, je pričakala v nedeljo 30. maja novega torontskega pomožnega škofa Slovenca g. A. Ambrožiča, da se mu pokloni pred Bogom in pred ljudmi! Pokazala je, da ljubi novega škofa!

(Foto: Etobicoke Gazette)

Prišli so iz vseh koncev mesta iz okolice in daljnih krajev Ontaria, da vidijo in pozdravijo g. škofa Ambrožiča.

Torontski pomožni škof g. A. Ambrožič je bil posvečen v škofa v četrtek 27. maja v Torontski katedrali Svetega Mihaela, ob navzočnosti 20. škofov, 500 hudovnikov in povabljenih gostov. Novica o njegovem imenovanju je radostno odjeknila in povzdignila ponos med slovenskim življenjem v tuji, posebno v Torontu. V nedeljo 30. maja ga je sprejelo nad 1200 Slovencev in Slovenk na Posebnem slavu v cerkvi in dvorani Brezmadežne v New Torontu.

Ob spremstvu narodnih noš in skavtov je g. škof stopil v cerkev, kjer ga je pozdravil župnik č.g. J. Kopač. Sledil je veličasten blagoslov. Po končanem blagoslovu, pa so ga naši ljudje prisrčno sprejeli v natlačeni dvorani.

Od pozdravov iz ljubljanske škofije, pa do njegovih osebnih prijateljev iz Slovenije, Nemčije in Avstrije, so sledili tudi pozdravi zbranih vseh slovenskih organizacij v Torontu 28 po številu ter drugih slovenskih župnij po Kanadi. Iz Ljubljane je prišel in govoril pater dr. Roman Tominec član Ljubljanske teološke fakultete, iz Nemčije pa je spregovoril g. dr. Zdešar.

Uradno je g. škofa pozdravil v slavnostnem in globokem govoru č.g. župnik Tone Zrnc C.M. iz slovenke župnije Marije Pomagaj na Manning ulici.

G. škof je dobil nekaj lepih daril, med drugimi Marijin kip z Detetom iz 14. stoletja prinešen iz Avstrije, do avtomobila ki so mu ga podarili Slovenci iz obeh slovenskih

Novoposvečeni torontski pomožni škof — Slovenec — prevzeli g. Alojzij Ambrožič ob času posvetitve v torontski Stolnici Svetega Mihaela.

(Foto: Sesar Studio)

župnij iz Toronta. Končno je spregovoril s sam g. škof. Bil je vesel in ginjen nad tako slovensko pozornostjo in je dejal da teh občutkov, ki jih doživlja danes ne bo zlepa pozabil, posebno ne ta popoldan, "čeprav

se počutim še vedno kot kmečki fant, ki se sramuje svojih čustev" so bile njegove prve besede. Po besedah g. škofa so se ljudje zvrstili, da mu osebno sežejo v roko in izročijo svoje čestitke. Prevziseni, ponosni smo na vas!

Kreditne zveze v Ontariju so dobile končno svojo zgodovino. Napisal jo je Ron Kenyon. Naslov knjige je "To the credit of the people".

Baragov zgodovinar ing. Jože Gregorič je bil predlagan, da bi bil vključen v dvorano slave starejših državljanov v Chicagu.

Po poročilu svetovne federacije biblijskih družb je sv. pismo na razpolago v 1.577 jezikih. V preteklem letu so dali 3 prevodov v jezikih, ki še niso imeli sv. pisma.

Poljska policija je porušila začasno cerkev, ki so jo zgradili prebivalci vasi Gorki, ko so čakali na uradno dovoljenje, da smejo postaviti novo cerkev.

slovenska DRŽAVA

FOR A FREE SLOVENIA

Subscription rates \$4.00 per year, 30¢ per copy

Advertising 1 column x 1" \$2.80

Published monthly by
Slovenian National Federation of Canada
646 Euclid Ave., Toronto 4.

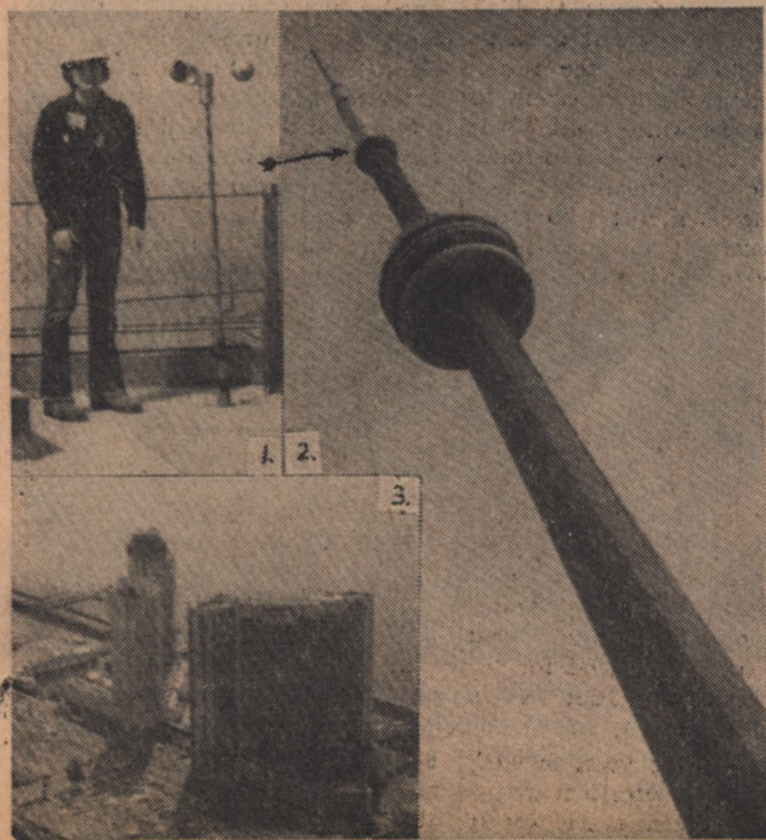
Member of C.E.P.F.

SLOVENSKA DRŽAVA izhaja prvič v mesecu.

Letna naročnina znaša: Za ZDA in Kanado 4 \$, za Argentino 250 pezov, za Brazilijo 60 kruzairov, za Anglijo 20 šilingov, za Avstrijo 35 šilingov, za Avstralijo 2.50 avstr. L., za Italijo in Trst 800 lir, za Francijo 600 frankov.

Za podpisane članke odgovarja pisec. Ni nujno, da bi se avtorjeva naziranja morala skladati v celoti z mišljenjem uredništva in izdajatelja.

Med SLOVENC

Prvega julija letos bo javna otvoritev najvišje samo-stoječe stavbe na svetu: CN-stolp v Torontu satelitske in druge za T.V. in radijske oddaje. Naš najmlajši foto-poročevalec (14 let) je koncem maja "izrabil priliko", da vidi kako izgleda

Toronto pod njim. Sliki št. 1. in št. 3. sta posneta na stolpu in iz stolpa—slika št. 2., na kraju, kamor kaže puščica. Slika št. 3. je nov torontski hotel Harbour Castle in stanovanjska hiša v torontskem zalivu. —Foto: Andrej Mauko

Toronto

• Na York University v Torontu je končala študije (BA—honours in Sociology) Marija Čuček iz Antigonisha.

• Slovensko gledališče v Torontu je uprizorilo 9. maja v dvorani Marije Pomagaj veselo igrano Mihe Kunaverja: "Narodni ženini".

Bilo je presenečenje in po opazovanju obrazov številnih gledalcev je lahko zapisati, da sli domov vsi veseli in zadovoljni.

Presenečenje — res videli smo na odru poleg starih preizkušenih igralcev tudi nekaj mladih, ki jim je slovenska beseda tekla lepo in prijetno. Pohvalno bi rekli gđ. Veri in Janetu Mescu, gđ. Marti Demšar in g. Joškotu Mihevcu k prvemu in odličnemu nastopu.

Na pobudo Lige Slovenskih Amerikancev je gledališče gostovalo še v Fairfieldu, New Yorku, New Torontu, Montrealu in Oshawi.

Ponosni smo na vztrajno in široko kulturno delo režiserja g. V. Čekuta.

• 13. t. m. proslavlja društvo "Holiday Gardens" svojo 15.—letnico s posebnim piknikom. Dopoldne bo maša, nato kosilo, popoldne nastopi plesna skupina, "Nagelj" pod vodstvom g. Sorsaka, deklamacije in druge točke — in končno pristna slovenska plesna glasba — za srbeče podplate in vesela srca!

• Prosimo, poravnajte naročnina in darujte v tiskovni sklad "S.D."

OSHAWA

• Poletna sezona slovenske skupine v Oshawi se je pričela. Konec zimske sezone je bil pester in bogat.

V soboto 1. maja smo imeli prvič banket. Več kot 250 ljudi

se je udeležilo večerje in plesa. Odbor in ljudje so bili večera zelo veseli in upajo kmalu na ponovitev.

• V nedeljo 16. maja je bil zaključni nastop učencev slovenske šole v Oshawi, in občni zbor Slovenskega Društva.

Letošnje slovensko šolo je obiskovalo šestnajst otrok, razdeljenih v dva razreda. Prostore, kot prejšnja leta, so imeli brezplačno v katoliški šoli St. Francis.

Otroci so pridno in korajžno nastopili z recitacijami slovenske narodne in umetne literature. Program je vodil g. P. Čekuta, učitelj slovenske šole.

• Istega dne je nastopil tudi slovenski moški zbor, pod vodstvom Petra Čekuta. Dvanajst mož že več let redno hodi na pemske vaje ob nedeljah zvečer, ki so v prostorih občinskega centra za kulturo. Na letošnjem koncertu so zapeli samo slovenske narodne: "Jas pa vem kako.", "Iz stolpa sem", "Mati piše pismo belo", "Po jezeru", "Gor čez jezero", "Glejte že sonce zahaja", "Zabe". Čeprav zboru še včasih primanjkuje podrobnost glasbene dinamike, se bo s časom in dobro voljo razvil v dokaj obetajočo celoto, ki bo lahko nudil prvovrstni nastop in razvedrilo poslušalcem. Le tako naprej!

• SLOVENSKO GLEDALIŠČE IZ TORONTA je 16. maja nastopilo v Ukrajinski dvorani v Oshawi z predstavo Kunaverjeve veseloigre "Narodni ženini". Kot na turneji v New Yorku, Connecticut, Montrealu in Torontu, so tudi v Oshawi bili sprejeti z aplavzom pri polni dvorani, saj so nastopajoči nudili poleg dobrega razvedrila, tudi obilico zabave in smeha.

NOVA BARAGOVA KNJIGA

Ceprav je Baraga že dolgo mrtve, je vendar postal po zaslugi p. Bertranda Kotnika, OFM, avtor pravkar tiskane knjige: *Chippewa Indians as recorded by Rev. Frederick Baraga in 1847*. Knjigo je izdala založba Studia Slovenica, P.O. Box 4531, Washington, D.C., 20017 in stane \$5.

Knjiga ima zanimivo zgodovino. Komisar za indijanske zadeve v Washingtonu, William Medill, je razposlal v času Baragovega misijonarjenja raznim strokovnjakom vprašalno podo glede Indijancev. Med prejemniki je bil tudi škof v Detroitu Lefevre. Ta pa je poslal vsa vprašanja Baragi,

ki je takrat misijonaril v mestu L'Anse v Gornjem Michiganu. Baraga je na vsa vprašanja skrbno odgovoril, toda razprava je postala pozabljena v rokopisu. Priznani baragoslovec p. Kotnik jo je iztaknil v kongresni knjižnici v rokopisni zbirki Baragovega sodobnika Henryja R. Schoolcrafta, znanega raziskovalca Indijancev. Baragov rokopis, ki je vseboval odgovore na stavljena vprašanja. P. Kotnik je sedaj preskrbel tisk tega Baragovega dela, ki bo posebno zanimiv za etnološke in za vse, ki se zanimajo za Baragovo delovanje med Indijanci.

• G. Peter Čekuta, ki je Oshawski okrajni direktor (executive director) urada za oskrbo duševno prizadetih in umobolnih (vrtec, šola, stanovanjske zadeve, socialne razmere in poklicni programi) je koncem aprila bil imenovan za predsednika študijskega odbora z namenom, da Provincialni vladi svetuje o bodočem razvoju predšolskih in šolskih razmer za druževno prizadete otroke do 18 leta starosti. Čestitamo.

Chicago

• Dva grobova. Zadeta od kapi je umrla dolgoletna cerkvena pevka Justin Cieblinski. Nad 50 let je, dasi popolnoma slepa, pela na cerkvenem koru. Imela je lep pogreb s štirimi duhovniki. — V Los Altos, Calif. je umrl nepričakovano bivši čikažan g. Tone Leban. Čikaški Slovenci so se zbrali na dan njegovega pogreba v Lemontu, kjer je p. Fortunat opravil sveto mašo z lepo pridigo. Naj počivata v miru.

• Slovenska Zvezka Zveza se bo s 1. julijem preselila iz Chicaga v Joliet Ill. Imá novi odbor.

• Slovenska sobotna šola je imela za zaključek v soboto 29. maja prav lepo prireditev. Ob lepi udeležbi so učenci, 72 jih je bilo, pokazali kaj znajo. Nastopili so s pesmimi najmlajši in srednji oddelci. P. dr. Vendelin jih je prav dobro uvečbal, da so res krasno peli narodne pesmi, ugajali so pa tudi odlomki iz igre Sigota, Jerica, Ga. Ana Gaber, ravnateljica šole je podala lepo poročilo o delu te šole. Povedala je, da je šola pod pokroviteljstvom slovenske fare Sv. Stefana, krepko pa pomaga tudi Liga. Ob zaključku sporeda je spregovoril č.g. župnik p. Tomaž. Povdaril je važnost slovenske sobotne šole in naglasil, da je slovenski narod nad tisoč let bil suženj tujcev, zlati Nemcev, ki so ga hoteli uničiti. Čez njega so šli Turki, razni okupatorji, zlomili ga niso ker je bil zvest Bogu in Materi božji.

• Na ameriških Brezjah, v Lemontu je bila vsako nedeljo popoldne sveta maša s petimi litanijami. Cerkev je bila vedno polna. Letos obhajajo tam 50 letnico od kar je kronal milostno podobo Marije Pomagaj škof Jeglič.

SLOVENSKE TEME NA ZNASTEVENIH KONFERencaH

V okvirju letnega zborovanja srednjeevropskega oddelka Ameriškega društva za pospeševanje slavističnih študij v Chicagu (6-8 maja) so bile slovenske teme predmet predavanj v več sekcijah.

Sekcija: Družbeno-lingvistični problemi Slovenske Koroške in Beneške Slovenije je obravnavala "Ohranjanje dvojezičnosti v Južni Avstriji" (David Sternmole, Toronto), "Spremembe konzonantov v dialektu Sele Fara" (T.M.S. Priestly, Alberta), "Slovensko-nemške in nemško-slovenska jezikovna vplivanja na Koroškem" (Erick Prunc, Graz), "Družbeno-gospodarske značilnosti Slovencev v pokrajini Friuli-Venetia — primerjalna studija" (Alessio Lokar, Trst, in Lee Thomas, New Orleans) ter "J. Baudouin de Courtenay o jezikovnem značaju dialektov v Beneški Sloveniji in Reziji" (Rádo L. Lenček, New York).

Sekcija: Slovenska kultura je imela tri predavanja: "Pozabljeni reformator Tomaž Trubar" (Jože L. Mihelič, Dubuque), "Orgeljska glasba v Sloveniji" (Vendelin F. Spedon, Chicago) ter "Pripombe k glaski Jakoba Gallusa" (Paul Cutler, Texas).

Sekcija: Slovenska Slovestva. Henry R. Cooper ter Rađa L. Lenček sta vodila razgovor o delitvi v "večja" in "manjša" slovenska slovestva. Prof. Cooper je predaval v isti sekciji tudi o Francetu Presernu.

Predavanja s slovenskimi temami je organiziralo društvo za slovenske študije. Glavno zborovanje Ameriškega društva za pospeševanje slavističnih študij za celotno področje ZDA bo ov St. Louisu od 6-9. oktobra. Tudi na tem zborovanju bodo slovenske teme primerno zastopane v več oddelkih.

Sekcija: Problemi v slovenskem jezikoslovju bo imela tri predavanja: "O zasoplih vokalnih rezijskega narečja" (T.M.S. Priestly, Alberta), "Obravna-

vanje enklitik v koroški slovensčini" (David F. Sternmole, Toronto), ter "Nekaj opomb o izvoru homonimov v slovensčini" (William W. Derbyshire, Rutgers).

Sekcija: Spreminjajoča se gospodarska struktura Slovenije bo imela tudi tri predavanja: "Regionalizacija turizma v Sloveniji" (David E. Kromm Kansas), "Podeželsko življenje v Sloveniji" (Theodore Buila, Southern Illinois, Francis Loysts, Boston in Sheila Ramp, Southern Illinois), ter "Vloga poljedelstva v jugoslovanski ekonomiji" (Frank Oražem, Kansas State).

Sekcija: Slovenci v novem svetu bo imela štiri predavanja: "Slovenski vaščani na področju Clevelanda" (Irene Portis Winner, Brown), "Gospodarski razvoj slovenske občine v Clevelandu" (Karl Bonutti, Cleveland), "Adamičevi vzhuki: od Koroške do kolosa" (Henry A. Christian, Rutgers) ter "Osrednja ideja kulturnega poslanstva slovenskih misijonarjev med ameriški Indijanci" (Erik Kováčič, Washington).

Tudi ta predavanja je organiziralo Društvo za slovenske študije.

• Baragova zveza ima v Kanadi 124 članov.

• V Ontariju je bilo zapletenih v prometne nesreče pod vplivom alkohola 1. 1971 1.259 mladostnih avtomobilskih voznikov v starosti od 16 do 19 let, 1. 1974 pa kar 5.385. L. 1968 so predstavljali mladostniki od 16 do 19 leta 5,5% vseh voznikov, ki so bili zapleteni v prometne nesreče pod vplivom alkohola, 1. 1973 pa je njihov odstotek narasel na 15,4% vseh voznikov. Na splošno opažajo, da uživa mladina v Kanadi zadnje čase manj drugih mamil, da pa izredno hitro narasča uživanje alkohola in da začnjenjo pijančevati vedno mlajši.

S ČUVANJEM ENERGIJE PRIHRANITE TUDI DENAR. Z NASLEDJIM VAM ONTARIO POMAGA PRI ŠTEDNJI.

Cilj Ontarijske vlade je do 1980. leta znižati za eno tretjino porastek uporabe energije v Provincii. Za doseg tega dela enajst ministrstev vaše vlade skupno v tako imenovanem "Ontario Energy Management Program"-u.

Ta načrt (Program) ima dva namena—najti način, kako vam pomagati znižati višino cene za uporabo energije in najti način, kako uporabljati energije vaše province bolj uspešno.

Ta trenutek načrt obsega okrog 70 delovnih podvzetij, vključujoč:

- Preiskovanja kako znižati izgorevanja nafte v avtomobilih in pri delu na kmetijah;
- Izboljšanje ogrevalnih in hladilnih načinov v vladnih poslopih (to je že znižalo nekatere račune za uporabo energije do višine 20%);
- Iskanje načina za izboljšanje stanovanjskim ogrevalcev z zemeljskim plinom ali gorilcem nafte;

• Izgrednja in polskusi s hišami, ki uporabljajo sočno toploto;

• Zbiranje odpadkov, iz katerih se lahko pridobiva nova energija;

• Potovanje "Energy Bus"-a po vsem Ontariu, ki lahko na licu mesta izvede pregled in analizo (do sedaj je bilo možno tako ugotoviti povprečno 20% letni prihranek na stroških za energijo).

Praktične nasvete na poti, kako vi lahko prihranite energijo in denar lahko dobite od Ontarijske vlade in od podjetij, ki dostavljajo energije.

Za nadaljnje informacije pišite na:
Energy Management Program
Ontario Ministry of Energy
12th Floor
56 Wellesley St. W.
Toronto, Ontario M7A 2B7

Ministry of Energy
Dennis Timbrell, Minister

Province of Ontario

William Davis, Premier

S.A.V.A. v Torontu

Kakor si v naravi vode obnavljajo svoje struge, tako tudi društvo S.A.V.A. (Slovenski Akademiki v Ameriki) obnavlja svoje delovanje v naši slovenski skupnosti v Torontu. Namen tega našega društva je predvsem vzbuhati v našem mladem dozorevajočem rodu čut priпадnosti in spoznanja, da smo del visoko kulturnega naroda.

Mnogi ne vedo, da je bilo društvo S.A.V.A. ustanovljeno že leta 1958 v Clevelandu. Povezovalo je mlade izobražence in jih vzpodbujalo k kulturnim podvigom. Imeli so zelo lepe uspehe in so bili znani ne samo tam, temveč tudi po drugih večjih slovenskih naseljih v ameriških in kanadskih mestih, kjer so se kmalu pričele ustanavljati podružnice. Živahno delovanje v prvi polovici prejšnjega desetletja, je privedlo do sodelovanja med skupinami in celo izdajanja svojega lista. Aktivnost tega, kot vsakega društva, pa zavisi

od vodstva in sveda tudi članov. Zdi se nam, da je med nami v Torontu mnogo ljudi, ki jim je pri srcu slovenstvo, naša kultura in, ki bi radi posredovali svoje znanje in sposobnosti v dobrobit naši slovenski skupnosti. Namen društva S.A.V.A. je združiti stare in mlade Slovence da bodo nasi medsebojni — odnosi složni in prijateljski. Tako bi lahko zadovoljili našim poklicnim, kulturnim in družabnim potrebam, ter naši rasti kot narodna skupina v mnogokulturnem mestu.

Naš prvi izvoljeni odbor so: Barbara Por, predsednica; Majda Resnik, tajnica; Helena Kraljic, blagajničarka. Osnovni odbor ima že svoje redne sestance, 16. maja t.l. pa smo se predstavili javnosti s sestankom v New Torontu. Odziv je bil razveseljiv in je pokazal, da smo zbudili zanimanje pri mnogih. Navzoče smo seznanili z namenom našega društva in nišimi načrti. Gđ. Majda

Resnik, gđ. Marta Jamnik in g. Blago Čekuta so v svojih predavanjih nakazali tri glavne smeri, v katere je usmerjeno zanimanje društva S.A.V.A.: kulturni, znanstveni in družabni. Med razpravljanjem, ki je sledilo smo od navzočih prejeli več zelo dragocenih napotkov.

V poletnih mesecih se bo naše delovanje omejilo le bolj na dopisovanje z drugimi podobnimi organizacijami v Kanadi in Z.D.A. in morda bomo uspeli še v kaki drugi slovenski skupini na tem kontinentu, vzburiti željo po sodelovanju za ugled in rast Slovencev.

ARE YOU A BLOOD DONOR?

NEKAJ SVETOVNIH REKORDOV

• Največji odstotek izdatkov porabijo za hrano Italijani (41%), Kanadčani 22,9%, prebivalci ZDA pa samo 18,1%.

• Največ časa za pot na delo porabijo prebivalci Tokija — 3 ure, toda blizu so jim prebivalci Londona in Pariza, najmanj pa prebivalci Bruxellesa, Copenhagena, Rima, Berna in Frankfurt.

• Švedska ima največ bolniških postelj na 1000 prebivalcev — 16,8, najmanj pa Francija — samo 4,5. V ZDA pride na 1000 prebivalcev 7,5 postelje.

• Švedska prednjači tudi po okuženju zraka po žveplovem dvokisu letno 112 kg na prebivalca; blizu sta Finska s 105 kg in Velika Britanska s 100 kg. Mnogo žveplovega dvokisa pride od proizvodnje papirja, kjer zopet prednjači Šved — na 1000 prebivalcev pride 564 bralcev časopisov; blizu sta Velika Britanska s 528 in Japonska s 519 bralci. Na zadnjem mestu so Italijani s 133 bralci. Kanada jih ima 230 in ZDA 297.

• Največ denarja za potovanje izven lastne države porabijo Avstrijci — 420 švedskih kron na osebo. Blizu so jim pre-

bivalci Zapadne Nemčije (560) in Belgije (504); najmanj potujejo Japonci — samo 55 švedskih kron na osebo in Italijani (99). Kanadčani porabijo za potovanje 319 kron in prebivalci ZDA samo 123.

• Prebivalci ZDA prednjači v kajenju cigaret — 3821 cigaret na osebo na leto. Kanadčani so jim blizu s 3489 cigaretami. Najmanj kade Norvežani — samo 615 cigaret na osebo na leto.

• Največ kave pijejo Švedi — 13,5 kg na osebo na leto; najmanj pa Japonci samo 1,2 kg. Kanadčani so tudi med

tistimi, kjer je uživanje kave nizko: 3,5 kg, malo več kot Britanci z 2,2 kg; prebivalci ZDA pijejo znatno več kave—6,2 kg. • Največ alkohola na osebo pa pijejo Francozi — 16,9 litrov alkohola na leto; sledijo jim Italijani — 13,8 l, Zapadna Nemčija — 12,3 l in Avstrija—12,1 l. Najmanj alkohola zauživajo severnjaki — Norvežani, Švedi in Finci—med 5 in 6 litri na leto. Potrošnja v ZDA znaša 6,6 l na leto, v Kanadi pa 8,0 litrov na osebo na leto.

CARL VIPAVEC

SLOVENSKI ODVETNIK IN NOTAR

The Simpson Towers, 401 Bay St. Suite 2000 - EM. 4-4004

Na potovanju po Evropi se ustavite v

HOTEL BLED

in Rome - Italy

Via S. Croce in Gerusalemme, 40
00185 ROMA (Italy) — Tel. (06) 7771702

MARTIN SERRO — President: SLOVENIAN CLUB
and BALLROOM in Herminie
and
SERRO SCOTTY TRAILERS

Herminie je mesto v bližini Pittsburgha z večino prebivalstva slovenskega izvora. Ker je Dr. Planinšič tudi tukaj vodil tečaj slovenskega jezika ter njegove kulturne in politične zgodovine, smo ga naprosili, da bi 2. maja nastopil kot glavni govornik na proslavi dvostletnice Združenih Držav ter devete obletnice otvoritve tukajšnjega Slovenskega Doma.

Z namenom, da se še bolj poveča med ameriški Slovenci njihova narodna in državna zavest in ponos na njih prvotno domovino, prepojeno z znojem, krvjo in solzami njihovih dedov in pradedov, je na umetniško izdelanem programu bilo vključenih nešteto komplimentov tujih predstavnikov pod naslovom: "What others say about Slovenia—The Homeland of the Unconquerable Nation in the Heart of Europe".

Dr. Planinšičev govor: "History is the Torch of Truth Shining through the Centuries"

zaradi izrednega slovenskega doprinosa k Ameriki in objektivne kritike ameriške zunanje politike in nevarnosti rdečega totalitarizma v celoti prilagam za objavo v Slovenski Državi—časopis, ki ga jaz in tudi mnogi člani Slovenskega Kluba vedno z zanimanjem pričakujemo in beremo.

HISTORY IS THE TORCH OF TRUTH SHINING THROUGH THE CENTURIES

DR. JOSEPH PLANINŠIČ'S ADDRESS IN HERMINIE—PA. ON SUNDAY — MAY 2, 1976

The United States of America can rightly be described as a microcosmos of the world. Today, as we celebrate the 200th anniversary of this great country, we Slovenians want other Americans and the world to know that we too — and proportionately more than any other nation — helped to build America to become culturally pluralistic, a true "Mosaic of Nations", a real "Nation of Nations".

And that's why the Slovenian-Americans can justly be proud of their parents and grandparents who for different reasons came to America to establish here a new way of life and at the same time preserving their own rich heritage and culture, which they succeeded in passing on to their children, who have learned to cherish it and respect it more and more as they progress through life...

The entire history of Slovenians has been a long, sometimes desperate, but always a resolute and heroic struggle for survival. Located in the heart of Europe and at its most important crossroad, Slovenia has long been coveted by her stronger neighbors. It is a miracle that this small nation of ours could have survived in a territory so exposed.

Two thousand years ago the Romans marched through what is now Slovenia. They built many cities along their busy roads, among them the White Emona — the present capital of Slovenia, Ljubljana; the lovely city of Celeia — now known as Celje; and the picturesque Poetovium — known today as Ptuj.

The Roman era may be characterized as the pre-history of Slovenia. Slovenian history starts with the "great migration of peoples" in the sixth century. The Slovenians then left their original country beyond the Carpathians and migrated to the territory they still occupy today, settling also in parts of what are now Austria, Hungary and North-Eastern Italy.

They were the first nation in the history of mankind to develop a true popular democracy, well known to medieval historians. The early, so called Greek democracy, can be no way be called a popular democracy, since the great majority of the population were not free men and had no right to vote. In the early Slovenia the situation was just reverse. Every

Slovenian was entitled to vote. There was a "presidential" election by universal ballot in Slovenia as early as in the seventh century.

To remind the new leader, called Vojvoda, to live wisely and modestly and to feel always as one of his people, a peasant offered him a drink of water from a peasant's hat, together with bread and salt, the Slavic symbol of good will. After this ceremony, termed a "unique official symbolism" by the famous medieval historian Silvius Aeneas, who later became Pope Pius the II., the Vojvoda stepped on vojvoda's stone, raised his sword and pointed it to all four directions, thus promising to protect and defend his people from all oppressions and aggressions.

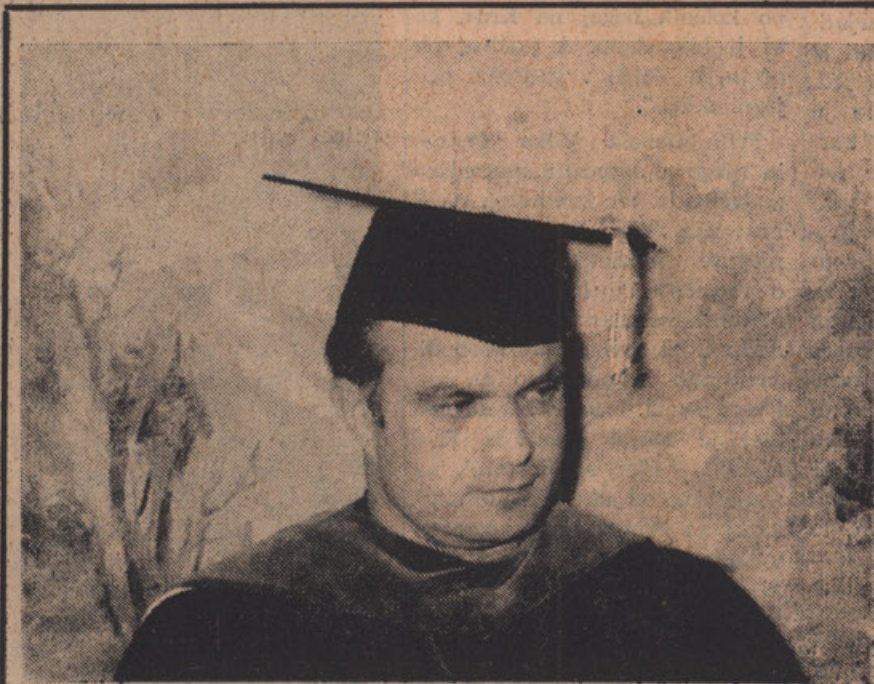
This Slovenian ritual, practiced by Slovenians between the 7th and 15th centuries, represents a concrete example of the Social Contract Theory, on which the American Declaration of Independence, 200 years ago, was based.

Jean Bodin, a 16th century French political philosopher and founder of the sovereignty concept of the modern state, described in detail this early Slovenian popular democracy in his classical work: "Les Six Livres de la République", published exactly 400 years ago, in 1576 in which he stressed certain fundamental rights, liberty and property in the Slovenian Caranthia — ideas, copied by Thomas Jefferson. Indeed Jefferson, who knew and admired the ancient democracy of the Slovenians, initiated three pages in Jean Bodin's book.

Bodin also stressed the incontestable fact that this Slovenian democratic system and ritual was "unique and unsurpassed in the entire world". In the words of Harvard historian Crane Brinton it represented a "variable in the cluster of ideas that went into the making of modern Western democratic institutions..."

It can rightly be said that this is the most fundamental Slovenian contribution to the American political system and to the American way of life. It is unparalleled by any other nation in this "Nation of Nations".

This Slovenian unbroken determination for freedom and democracy is like the wind blowing through fifteen hundred years of its history; like

V edinstveni lepoti naših gora in njih okamenelih besedah je vklesana resničnost in prvobitnost slovenskega naroda in njega nezlomljiva volja po svobodi...

(Dr. Planinšič s Perkovo silko Martuljkove skupine.)

the torch of truth shining through the centuries...

The entire list of Slovenian contributions in every field is so impressive that it is unbelievable how such a small nation could contribute so much.

Slovenian-Americans are also proud that one of their many artists, Leonard Volk, founder and president of the Chicago Academy of Design, made a life mask of President Lincoln, which served as a model to all other sculptors.

Slovenian-Americans gave America five bishops, including Frederic Baraga, the candidate of the American Catholic Church for beatification, a missionary among American Indians and a great scholar whose Indian grammars and dictionaries are still being used today.

Americans of Slovenian descent are proud of at least five Slovenian-American generals and admirals, among them Dr. Edward Rupnik, born in Libary, Pa., admiral and Commanding Officer of the Naval Medical School.

Slovenians gave America an impressive number of famous physicians, among them Dr. Marko Plenčič, forerunner of Louis Pasteur, and Dr. Frederic Pregl, father of Mirco-Analysis and Nobel Laureate in 1923.

Many Slovenians made a mark in American politics. We are especially proud of such compatriots as Frank Lausche, former mayor of Cleveland, two-term U.S. Senator and the only five-term Governor in the history of Ohio.

Who would not be proud of

scholars and scientists of Slovenian origin? At any University in the world we find them as teachers, chairmen, rectors, directors, presidents, etc.

Famous Slovenian architects are the builders of landmarks on every continent. They are leading designers of stadiums, among them the Robert Kennedy Stadium in Washington, the Kent State University Stadium, the San Juan Stadium in Puerto Rico. They are leading architects of shopping centres, commercial establishments, and movie houses. They designed such landmarks as L'Enfant Plaza in Washington, the Christian Science Center in Boston, the Earth Science Center at Massachusetts Institute of Technology (MIT), the Denver Hilton in Colorado, etc. Slovenians are also among the most prominent greater Cleveland builders.

Who doesn't know the Slovenian music which conquered every community in America abroad?

Slovenians are right to be proud of their contributions to American aviation and space program; of their many excellent athletes and champions in sport.

Slovenians also take great pride in their many cultural, educational, and social organizations, ethnic churches, schools and clubs. They are proud of many Slovenian Research Centers of America, particularly the SRCA in Wickliffe, Ohio.

We can also be proud of many Slovenian National Homes, especially of the Slovenian Home here in Herminie, Cleveland and Pittsburgh.

We Americans of Slovenian origin do not have to be silent

any more! Today, more than ever, we can really be proud of our rich Slovenian heritage and of our impressive contributions to America.

At the occasion of the 200th anniversary of this country I feel as my duty to say something about the American role in the mainstream of World Affairs and International Politics.

A person who doesn't have the courage to stand up for what he believes, is your enemy; but your friend will argue with you.

At the 200th anniversary of the foundation of this country let us stop for a moment and think of millions of those who came to America in all those years. Most of the immigrants before the second world war were economic immigrants, looking for better working conditions. Most of those, coming after W.W. II., are political immigrants, escaping from totalitarian persecutions to this greatest land of freedom.

How many witnesses have been sent to the West? How many waves of immigrants? Millions of them, mainly from Eastern Europe, are here. You meet them every day. You know who they are: if not by their spiritual disorientation, their grief, their melancholy, then you can distinguish them by their accent, by their external appearance.

Coming from different countries and without consulting with one another, they have brought to you exactly the same experience and the same message. They warn you of what is already happening in the last 60 years. But your proud

skyscrapers stand on, point to the sky and say: "It will never happen here! This will never come to us! It is not possible here..."

But do we really have to wait for the moment when the knife is at our throats? Couldn't it be possible, ahead of time, soberly to assess the worldwide menace that threatens to swallow the whole world? Is it possible or impossible to transmit the experience of those who have suffered to those who have yet to suffer—since man learns and grows largely through suffering? Can one part of humanity learn from the bitter experience of another or can it not? Is it possible to warn someone of danger?

I am talking about a system which, in time of peace, artificially created a famine, causing 6 million persons to die of starvation in the Ukraine alone, in a land so rich that there could grow food for the entire mankind. That was in 1932.

The following year, in 1933, the American president recognized this system as one worthy of diplomatic recognition, of friendship and assistance.

Let me remind you that George Washington did not agree to recognize the French revolutionary government because of its savagery. In 1933 the recognition of the Soviet Union took place and this was the beginning of friendship and ultimately of a military alliance.

I also want to remind you that in 1914 reproaches were directed at France and England to having entered into an alliance with such a conservative country as Russia. In Tsarist Russia about 17 persons a year were executed because of their revolutionary activities. During Stalin's terror, just before the outbreak of W.W. II., more than 40,000 persons were shot per month.

How can we explain this military alliance between the bloodiest totalitarian dictatorship of Stalin and the United States for which ten European countries paid with the loss of their freedom? If the U.S., Canada, Australia, France and Britain with all their colonies together could not defeat Hitler's little Germany, what are they going to do today, when more than half the globe is flooded with red totalitarianism?

There is a proverb: "Do not call a wolf to help you against the dog!" Or another one: "Do not make an alliance with

Lucifer to defeat a devil!"

Victorious states always dictate peace. Instead of this, beginning in Teheran and Yalta, Western politicians have signed one capitulation after another. Never did president Roosevelt impose and conditions on the Soviet Union for obtaining aid. He gave unlimited aid and then unlimited concessions.

Stalin also demanded that Soviet citizens who escaped to the West and did not want to return home be handed over to him, and the western countries handed over two million human beings by force to be exterminated. The same happened in all other Eastern European countries.

And after that, during the last 30 years, more was surrendered by victorious powers to totalitarianism than any defeated country has ever surrendered after any war in the entire history.

We are told: "We cannot defend those who are unable or unwilling to defend themselves". But even the united democracies of the world were not able to sustain it. America, England, France, Canada, Australia together did not sustain it. At the first threat of Nazism they stretched out their hands to Stalin. You call that sustaining democracy?

In 1933 and in 1941 American leaders and the whole Western world made deals and appeasements with totalitarianism and some day these deals will come back to haunt us. For more than 30 years there has been in progress process of short-sighted concessions; a process of giving up and giving up and hoping that perhaps at some point the wolf will have eaten enough...

If we continue to rush in wheat, loans and advanced technology to our grave-diggers, then Lenin will turn out to have been right when he said: "The bourgeoisie will sell us rope, and then we shall let the bourgeoisie hang itself..."

Today, in this grave hour in human history and at the beginning of the third century of this country, when the forces arrayed against the free spirit of man are more powerful, more brutal and more lethal than ever before, let the United States of America continue to be a green oasis for all those who are thirsty for freedom and democracy throughout the vast deserts of red totalitarianism...

• Švedska vlada je bila prva, ki je razglasila uradno politiko, da bo stremela za omejeno rabo energije v bodočnosti. Porast rabe energije, ki se veča sedaj za 4,5% na leto, bodo omejili v prihodnjih letih na 2% letnega prirastka, po letu 1990 pa predvidevajo, da ne bodo dovolili nobenega prirastka več. Mnogi praktični poizkusi so namreč ugotovili, da je mogoče obdržati sedanjo visoko življenjsko raven tudi z manj energije, če ljudje bolj pazijo, da je ne tratio.

• Okrog 300 izvedencev za duševne bolezni je poslalo poziv Svojetski vladi, naj neha pošiljati tiste, ki se ne strinjajo z režimom, v urobošnice. S tem so podpirali poročilo organizacije Amnesty International, po katerem mučijo Sovjeti politične in verske zapornike v umobolnicah. Po poročilu Amnesty International imajo Sovjeti kakih 10.000 oseb bdiš v ječah bdiš v umobolnicah pod nečloveškimi pogoji kot direktno posledico njihovega političnega ali verskega prepričanja.

• Znanstveniki Stanford vsučilišča v ZDA so ugotovili v študiji, ki so jo pripravili za Ameriško društvo za javno zdravje (American Public Health Association), da imajo matere, ki rodijo doma s pomočjo babic, manj komplikacij pri porodih in rodijo bolj zdrave otroke kot matere, ki rodijo v bolnišnicah. Znanstveniki so mnenja, da je treba pripisovati razliko predvsem dejstvu, da pri porodih doma ne uporabljajo raznih drog in da je splošno ozračje doma mnogo bolj sproščeno.

• Mnogo Eskimcev je zamenjalo svoje pse z motornimi sankami. Sedaj so ugotovili ne samo, da bodo postale motorne sanke vedno bolj drage zaradi zvišanja cene bencina, marveč da imajo tudi neugodne posledice za njihov sluh. Pregled 3.770 Eskimcev v Northwest Territories v Kanadi je pokazal, da ena tretjina odraslih moških slabo sliši — posledica ropoto motorja. V eni vasi so ugotovili, da ima slušne okvare kar 83% vseh moških.

• V župniji Razkrižje, ki spada v zagrebško nadškofijo, čeprav je večina vernikov Slovencev, bodo imeli odslej vsako nedeljo eno mašo v slovensčini. Verki pouk in zakramenti bodo v slovensčini za tiste, ki izrazijo to željo. Glede rabe slovensčine v tej župniji je bilo precej hrupa ne samo v domovini, marveč tudi v zamejskih listih.

• Pri odprtju krste svetliškega kandidata Leopolda Mandiča, ki je bil prišten blaženim 2. maja, so ugotovili, da je ostalo njegovo telo nestrohnjeno.

• Po anketi zagrebških srednješolcev, ki jo je izvedel Institut za družbena raziskovanja zagrebškega vsučilišča na 50 šolah zagrebškega področja, kaže odnos mladine do vere naslednjo sliko: Veruje jih 38,8%, ateistov je 17,5%, neopredeljenih pa 20%; 23,7% je odgovorilo, da "niso verniki". 52% jih nikoli ne moli, 26,8% jih ne hodi k obredom. Nad polovico (51,7%) zagovarja popolno svobodo v spolnih razmerjih. Popolnoma povezanih s Cerkvijo je le 3,7%.

• Provinca Saskatchewan ima posebno ministrstvo za zadružništvo. Uspeh vladne podpore se kaže v tem, da je bilo ustanovljenih med 1. aprilom 1975 in 31. marcem 1976 93 novih zadrug. 1. aprila 1976 je bilo v Saskatchewanu 1.128 zadrug. V to število niso vključene številne kreditne zadruge.

• Kardinal Suenens bo porabil svojo nagrado od Tempelton Foundation, ki jo je dobil v Angliji (v znesku 40.000 funtov) za podporo centra za edinost in versko obnovo v Bruxellesu.

"EXEGI MONUMENT" - AERE PERENNIUS

(Horace: 65—8 B.C.)

Par misli ob izidu "Prigisča" — izbranih del arhitekta Vilka Čekute

Dr. J. Planinšič

Ob 60 letnici rojstva je izšlo v Torontu "Prigisča" — izbrana dela arhitekta Vilka Čekute. Knjiga vsebuje zasnove, risbe in fotografije dovršenih del, kjer prevladujejo cerkve, kapele, nagrobniki, dekoracije listov, knjig itd.

Prevladujoče versko tematiko svojih del avtor sam takole pojasni: "Vztrajnost in čas sta črte oblikovala s papirja v kraški marmor, da je vzvaloval v Primorskem soncu in obstal ukovan v pokopaliških spomenikih, vsemu minljivemu v opomin in drugim prič v prostoru in času..."

V slike spremljajočih besedah pa avtor tudi čudovito lepo razlaga svoje poglede na lepoto, ustvarjanje in umetnost na splošno. V teh besedah je dodan tudi precejšnji del njegove življenjske filozofije. Takole pravi med drugim: "Življenje je risba s črnilom porisana. Črte, enkrat potegnjene, se posuše, ne moreš jih preoblikovati; ostane ti le kes in pokora..."

"Umetnik ustvarja podobe. Kritiki nam pripovedujejo zakaj so umetniki te podobe zasnovali in kaj te podobe govorijo. Kritiki naj izreka le resnico, ki pa jo mora najprej sam dober poznavati", pravi avtor v začetku svoje knjige.

Moje misli in opombe torej ne bodo nikaka kritika njegovih del, ker bi bil predomišljav, če bi si kaj takega drznil. Toda prava in res navdihnjena umetnost kot Čekutova lahko neposredno govori slehernemu, tudi najbolj priprostemu človeku, ki ima odprto srce in hrepeni po Resnici, Dobroti in Lepoti...

Umetnost je zavestno ali nezavestno, bolj ali manj popolno ustvarjanje lepote, s katerim človek vseh časov, vseh kulturnih in omikovnih stopenj, daje izraza in zadoščenja eni osnovnih in bistvenih potreb svojega stvarno-duhovnega bitja: želi po lepem!

Nespremenljiva in neuničljiva žela po lepem je med prvimi, neizpodbitnimi dokazi za to dvojnost, za transcendentnost človekovega bitja; za nadalje-

G. Vili Čekuta, slovenski arhitekt

vanje njegovega obstanka v nadnaravnost, katero je sam krstil za večno lepoto...

Naj bo ustvarjanje lepote še tako pogojeno po osebnosti, po razvoju in po okusu, je in bo zmeraj samo ustvarjanje tega bitstva in poslanstva umetnosti v času in življenju.

Umetnost zgolj z zadoščanjem tej temeljni, večni človekovi potrebi, ki je kričala in tragična zlasti v poznanjenih, razduholovljenih, po bistvu razlepotenih dobah, izpolnjuje vse svoje edino poslanstvo.

Govoriti o socialnih nalogah in mislih umetnosti se pravi ne poznati njenega bistva ali hoteli izkoristiti jo v drugotne, zle namene; se pravi, ne hoteli osvoboditi z njo človeka iz jarma potrebe, marveč zaslužnjevati ga po njej drugemu človeku, sistemom, idejam, samovoljam in zaostalosti.

Dajati človeku, posebno današnemu, nekaj tako silnega in neobhodnega, nekaj tako poželenega in zahtevanega, kakor je lepota, je samo po sebi socialnost vseh socialnosti, enaka dajanju kruha.

Edini credo umetnikovo, zapovedan mu od Usode, more torej biti samo vera v Lepoto.

Vilko Čekuta — slovenski arhitekt — je eden tistih romarjev, ki se spuščajo v globine duha z modrino svoje elementarne nežnosti in je vse svoje življenje ustvarjal in v svojih zrelih letih še vedno ustvarja nečne cvetove ter s srcem umetnika in željo popotnika mirzično grebe in neprestano prodira v labirint novih doživetij, novih odkritij, novih ustvarjanj...

Strast po ustvarjanju je osnovna sila človeka in biti umetnik se pravi ustvarjati. Ustvarjati pa se pravi delati iz praznote polnosti, iz nereda red, iz prividov resnico. Zato je vsaka umetnost po svoje borbená, ker je uveljavljanje novega po človeku, ali pa vsaj uveljavljanje nespremenljivega po novih rokah. Komur to spoznanje manjka, se nima za kaj boriti. Kogar žeja samo za ugodjem, ne more biti umetnik. Kdor pa čuti moč strune na kateri zvane vsi joki in vsi smehi sveta, ta bo našel pravo pot — svojo! Kdor čuti to moč notranjega nemira, v katerem zvane odtiski ritma sveta, ta najde svojo pot.

Umetnik se nikoli do konca ne izpove. Delo in ustvarjanje lepote je zanj življenje in nezaključen krog...

Kdor hoče biti umetnik, ne more živeti dveh ali še več življenj hkrati. Njemu umetnost ni razvedrilo, ne postranski zaslužek, marveč edino, kar mu ob takim pojmovanju mora biti: življenjska pot in naloga. Življenja od umetnosti ni moč ločiti, med njima se pne usodna povezanost, da mora eno biti začetek in konec drugega.

Umetnikovo delo je v globljem smislu prebujajoče, saj ustvarja in ohranja lepoto in rojeva protest proti brezbržju in uničevanju narodne kulture, tistih čudežnih vrelcev, brez katerih je narod anonimen in odžagana veja.

V resnično uteho nam je, ko beremo, da je Čekuta ustvarjal, kar je čutil in da je to dolžan svojemu rojstnemu kraju na

Primorskem. Koliko takih delov je v našem "ahasvenkem" življenju pozabljenih! Posebno nam, ki smo prvo desetletje po drugi svetovni vojni kulturno delovali na slovenskem Primorskem, naj bo ta knjižica v trajen spomin na čase in kraje, kjer nam je tekla zibelka, kjer smo izgovarjali prve besede, kjer smo sanjali svoje mladostne sanje in zapustili svoje mladostne spomine in kjer je ostalo podrtih mnogo naših mladostnih načrtov.

Samo mi, ki smo morali zaradi duhovne praznine in zaničkanja osebne svobode v čisti domovine oditi po svetu, lahko do dna razumemo zaključne avtorjeve besede, kjer pravi: "Hvala Njemu, da me je obdržal in poslal nazaj na Kras v rojstne kraje, da sem tako mogel posredno dopolniti moje pokojne matere željo; da bi šla po kolenih nazaj na Kras, ko bi ji bilo dano. A počiva, ob očetu, že dolgo v štajerski prijazni deželi".

Priljubljenost Vilka Čekute in njegova nesporna umetniška nadarjenost ter kvalitetna vrednost njegovih del, kakor tudi njegove nekompromisne ideje o resničnosti in prvobitnosti slovenskega naroda in njegova nezlomljivi volji po svobodi, ga trgajo in odnašajo na vse konce sveta. Prav zaradi teh idej je moral bežati s Primorske, kjer se je rodil, na Štajersko, od tam v Ljubljano, nazaj na Primorsko ter končno v Kanado. Toda Čekuta ni mož, ki bi se uklonil nasilju, kot sam lepo pove v "Prigisču": "Porezani gorenski kozolci še ne predstavljajo podjarmljene dežele. Porušenje žal ne ustavi poslanstva smrti".

Njegova "ahasverska" pot je vedno bila vračanje k virom in iskanje korenin. Delaj, oblikuj iz sebe, je edina zapoved, ki ji je Vilko Čekuta vedno sledil.

P.S.: Zaradi edinstvenosti "Prigisča" bi bil skoraj nujen prevod spremnih besed tudi v angleščino, francosčino ter morda tudi v španščino, kar bi krog bralcev knjižice brez dvoma zelo razširilo.

● **Svobodna znanost.** V znanem Massachusetts Institute of Technology so delali poizkuse, da bi nadomestili bencin za avtomobile z lesnim alkoholom. Ko pa je podarila petrolejska družba Exxon Corporation institutu pol milijona dolarjev, so poizkusi nenadoma prenehali.

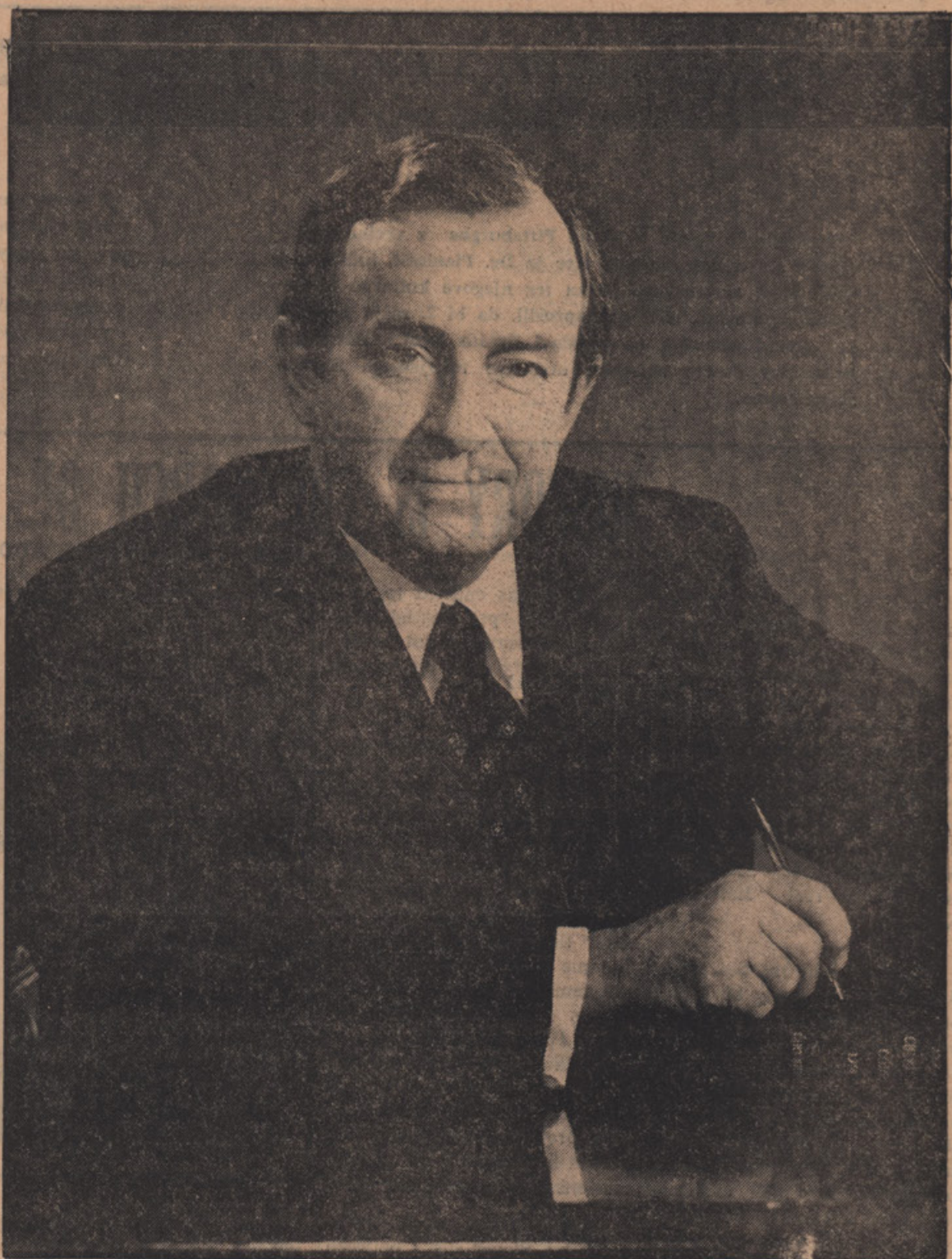
● **Kdo je lastnik zemlje v ZDA?** Veliki predeli zemlje v ZDA so last nekaj industrijskih velikanov: Standard Oil of Indiana ima 20.3 milijona akrov, Texaco 9.9 milijona, Mobil and Gulf imata vsak skoraj 8 milijonov akrov in lesna industrija 35 milijonov akrov. Za primerjavo: država New Jersey, ki je osma po številu prebivalstva v ZDA, meri samo 4.8 milijona akrov.

● Nekaj držav in provinc je začelo dajati prednosti osebam, ki skušajo znižati porabo nafte z uvedbo sončne energije. V ZDA so to države Indiana, Colorado, Maryland, Montana, New Hampshire, North in South Dakota ter Oregon, ki dajejo davčne olajšave za uvedbo sončne energije, v Kanadi pa je provinca Prince Edward Island odpravila vse provincialne davke na material, ki služi za izolacijo stavb.

● **Joseph F. Poland, znanstvenik v službi geološke službe v ZDA,** pripisuje nihanje ravni v nekaterih delih severnoameriškega kontinentalnega dejstva, da povzroča črpanje nafte in vode iz notranjinske zemlje votline, ki se počasi sesedajo. Za San Joaquin Valley v Kaliforniji so ugotovili, da se je znižala za več kot en čevljev od 1. 1920 in področje okrog Baytowna v Teksasu za več kot osem čevljev.

● **Dr. Peter Berger,** ki predava družboslovje na Rutgers vseučilišču v ZDA in je luteranec, je zagovarjal pravico katoličanov, da javno izpovedu-

ONTARIO OMBUDSMAN

G. ARTHUR MALONEY, Q.C.

● **Ombudsman Ontario,** — branilec malega človeka.

2. junija se je g. Arthur Maloney, Q.C., Ombudsman Ontario s člani svojega urada sestel z uredniki etničnih listov v Torontu.

Večina urednikov ga še osebno pozna iz časa, ko je bil aktivno udeležen v kanadski politiki.

Obrazložil je svoj nov položaj, kateri je bil razglašen v ontarijskem parlamentu marca 1975, in že maja istega leta je začel s poslovanjem. Tako je Ontario postal 8. provinca

Ontario Ombudsman g. A. Maloney, Q.C. v razgovoru z urednikom našega lista na sestanku 2. junija etničnih urednikov v Torontu v hotelu Lord Simcoe.

Kanade, ki že ima ombudsmana.

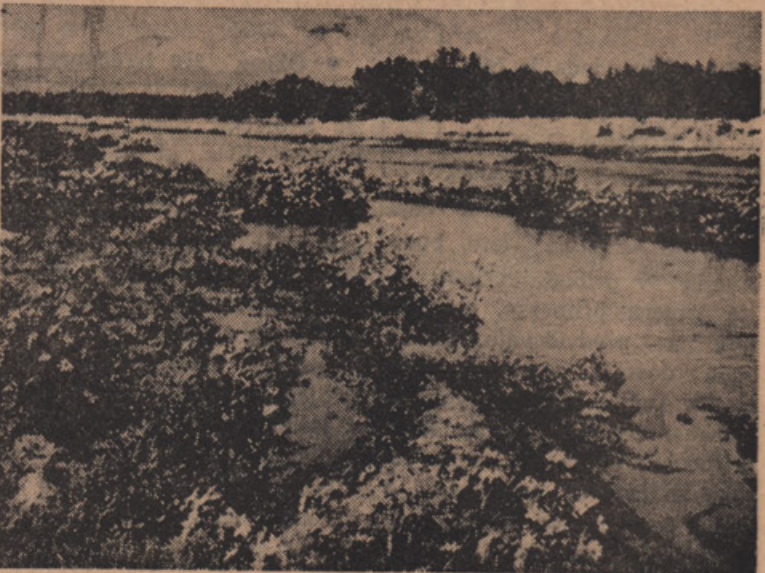
V njegovem uradu trenutno obvladajo 20 jezikov in lahko vložite svoje pritožbe tudi v slovenščini. Njegov urad bo potem skušal raziskati, v koliko to zajema njegov delokrog, vaš slučaj in vam pomagal priti do zadoščenja.

Njegovi uradi so v poslopju na 65. Queen St. W. suite 600, Toronto, Ont. M5H 2M5, in lahko tudi kličete po telefonu na 362-7331.

PROSIMO,
PORAVNAJTE
LETOŠNJO
IN
ZAOŠTALO
NAROČNINO!
UPRAVA

Predsednik trgovske zbornice v Wawi poklanja simbol "Raco" predsedniku etničnih novinarjev in urednikov.

Beautiful old castle in the Balkans

